

vergadering **C210**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 26 april 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vzw Boeren op een Kruispunt – 2138 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de inzet van artificiële intelligentie in de land- en tuinbouwsector – 2154 (2022-2023)	6
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitkoopregeling voor Vlaamse varkenshouders – 2258 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, en aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de begeleiding van landbouwers die gebruikmaken van de uitstapregeling in het kader van het stikstofakkoord – 2281 (2022-2023)	10
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van de publicatie van de Programmatische Aanpak Stikstof in het Belgisch Staatsblad – 2357 (2022-2023)	17

VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vzw Boeren op een Kruispunt – 2138 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, ik zal proberen mijn vraag gebald te formuleren gezien het gevorderde uur. Ik ga terug naar het jaarverslag van Boeren op een Kruispunt over het jaar 2022. We moeten de trieste vaststelling doen – en dat is ook breed gecommuniceerd – dat er een record aantal vragen en dossiers geopend zijn en dat er voor het eerst meer dan driehonderd aanmeldingen gebeurd zijn door Vlaamse boeren en tuinders die op zoek zijn naar hulp. Als je dat over drie jaar bekijkt, is dat een verdubbeling. We kennen allemaal de oorzaken. U hebt er zelf ook al vaak naar verwezen en u vermeldt ook vaak uw eerste wapenfeit als minister van Landbouw, namelijk het actieplan rond het welbevinden van onze boeren. U kent de problematiek zeer goed en u bent er ook bijzonder mee begaan.

Er komt heel wat nieuwe regelgeving af op onze land- en tuinbouwers, maar we weten dat er bijkomend ook heel wat onduidelijkheden en frustraties zijn. Boeren op een Kruispunt zegt zelf dat ze heel blij zijn met de bijkomende incentives en middelen die ze gekregen hebben vanuit de overheid, maar dat dit overstijgt wat ze tot nu toe aankonden.

Ten eerste, wat vindt u van die cijfers en zult u daar ook bijkomende middelen tegenover stellen?

Ten tweede, welke bijkomende inspanningen zult u doen om de diensten die Boeren op een Kruispunt aanbiedt nog meer bekend te maken bij die doelgroep?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega, dit is inderdaad een heel belangrijk thema binnen de huidige context van onze Vlaamse land- en tuinbouw en we moeten daar zeker de nodige aandacht voor hebben. Boeren op een Kruispunt kan een beroep doen op een jaarlijkse subsidie voor haar generieke werking. Die bedraagt in 2023 430.000 euro, wat een verhoging is met 10.000 euro ten opzichte van vorig jaar. Daarbovenop kan de vzw in de periode 2022-2024 nog eens rekenen op een extra werkingssubsidie van 1.423.824 euro vanuit de PAS-provisie (Programmatische Aanpak Stikstof), ook voor het inzetten van extra personeel. In se is er dus tijdelijk meer dan een verdubbeling van het reguliere jaarbudget.

Ik heb van Boeren op een Kruispunt zelf geen signalen ontvangen dat de vzw in financiële nood zit vanwege het stijgende aantal aanvragen, wel hebben ze het heel moeilijk om personeel te vinden voor deze enorm uitdagende taak om dag in dag uit landbouwers te ondersteunen, waardoor er momenteel zelfs een onderbesteding is van het budget. Op dit moment is het voorzien in bijkomende middelen dan ook niet direct aan de orde. Binnen de beschikbare middelen heb ik ook bijkomende flexibiliteit toegestaan aan de vzw om de huidige uitdagingen aan te kunnen gaan.

Ik zal alleszins wel elke gelegenheid die ik krijg, gebruiken om de bekendheid van Boeren op een Kruispunt en haar werking in de kijker te zetten. In haar doelstellingen voor 2023 haalt de vereniging ook zelf aan dat ze nog extra wil inzetten op de bekendheid van Boeren op een Kruispunt, onder andere via de media. We moeten jammer genoeg vaststellen dat Boeren op een Kruispunt bij sommigen nog het imago heeft van een organisatie die boeren begeleidt naar de exit. De vzw wil er alles aan doen om dit onjuiste imago recht te zetten. Landbouwers kunnen niet

alleen bij Boeren op een Kruispunt terecht in het geval van het stopzetten van hun activiteiten, van hun landbouwbedrijf, maar zeker en vast ook voor de bredere hulp en ondersteuning bij vragen die zij hebben of om hun verhaal kwijt te kunnen. Bovendien kunnen landbouwers indien gewenst anoniem bij Boeren op een Kruispunt terecht. Ik wil ook de boodschap nog eens meegeven dat Boeren op een Kruispunt er is voor iedereen, in elke fase van de bedrijfsvoering. Ik denk dat het belangrijk is dat we dat hier onderstrepen.

Daarbij wil ik ook specifiek verwijzen naar het belang van de erfbetreders, die dag in dag uit met de landbouwers in contact komen. Het is belangrijk dat die erfbetreders goed op de hoogte zijn van het aanbod van Boeren op een Kruispunt en dat ze voelsprietten ontwikkelen om signalen op te vangen en dus ook oog hebben voor het welbevinden van de landbouwers en dat wanneer er signalen zijn die de nodige zorg vereisen, ze er mee aan de slag gaan.

Ik wil hier eveneens ook nog vermelden dat onze landbouwadministratie vorig jaar in gesprek is gegaan met een heel aantal organisaties van de erfbetreders. Samen met deze organisaties heeft onze administratie een flyer uitgewerkt met tips voor de erfbetreders rond het welbevinden van de landbouwers. Deze organisaties hebben zich in het kader van het actieplan welbevinden ook geëngageerd om een interne informatiecampagne te voeren rond aandacht voor het welbevinden van de landbouwers. Dit jaar plant mijn landbouwadministratie nog een communicatie-initiatief, samen met de erfbetreders, waarbij ze ook het brede aanbod van Boeren op een Kruispunt ter sprake zal brengen.

Ook binnen haar interne werking heeft mijn landbouwadministratie aandacht besteed aan het brede aanbod van Boeren op een Kruispunt. Dit kwam onder meer aan bod tijdens de interne sensibiliseringscampagne rond aandacht voor het welbevinden van de landbouwers die werd georganiseerd voor, onder meer, de controleurs en anderen die vaak met landbouwers in contact komen.

Mijn landbouwadministratie heeft ook contact gehad met organisaties uit de zorg en hulpverlening, zoals huisartsen en apothekers, die een interne infocampagne hebben opgezet waarin het brede aanbod van Boeren op een Kruispunt aan bod kwam en de huidige perceptie van Boeren op een Kruispunt onder de aandacht werd gebracht.

Tijdens de jaarlijkse netwerkmomenten rond welbevinden van de landbouwer die het Vlaams Ruraal Netwerk zal organiseren, en waarbij alle betrokken organisaties worden uitgenodigd, zullen we ten slotte ook de mogelijkheid benutten om het brede aanbod van Boeren op een Kruispunt aan bod te laten komen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, bedankt voor uw engagement en de herbevestiging van het feit dat u dit een heel belangrijk initiatief vindt.

Die contacten kunnen heel belangrijk zijn om preventief te werken en om mensen op weg te zetten. Er zijn bij Boeren op een Kruispunt ook meer psychologen aangeworven om ook op dat vlak meer ondersteuning te geven. We zien aan de cijfers dat dat nodig is. Op drie jaar tijd een verdubbeling is absoluut niet niets.

Het is ook sterk dat u zegt dat u het zult blijven bekend maken. Ook de link met de erfbetreders is sterk. Maar toch zullen we zeer goed moeten opvolgen of deze organisatie al die taken en vragen die op hen afkomen, kan blijven dragen. Het feit dat er veel meer vragen zijn, bewijst dat er echt wel een nood is aan die begeleiding. Het zou goed zijn om dat goed op te volgen. Als die organisatie het op deze manier niet meer aankan met deze financiering, zal er bijkomende steun en ondersteuning nodig zijn.

We zullen dat samen opvolgen, vanuit het parlement. Dat is onze plicht en onze taak en ik ben ervan overtuigd dat u dat ook vanuit uw diensten verder zult opvolgen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): We erkennen allemaal het belang van Boeren op een Kruispunt. Het toenemend aantal vragen toont aan dat er bij een aantal boeren veel bezorgdheid is. Ik wil nog eens mijn pleidooi herhalen dat we ervoor moeten zorgen dat we niet alleen het curatele doen, maar dat we ook kijken naar de onderliggende oorzaken en daar voldoende oorzaken voor hebben.

Ik ben wel blij met het antwoord van de minister, in die zin dat we toch ook moeten opletten dat we niet een soort parallelle administratie installeren die los staat van de rest. Het is belangrijk dat de overheid de zorgen die er zijn, kan opnemen, en dat er linken gelegd worden met Boeren op een Kruispunt. Dat vind ik belangrijk.

Boeren op een Kruispunt kan heel goed functioneren als detector, diegene waar men eerst terechtkomt omdat de drempel laag is en omdat men vertrouwen heeft in de organisatie. Maar dan moeten er, denk ik, systemen en mechanismen zijn die zorgen dat andere spelers in de sector – zoals de landbouwoverheid, het departement en zo verder – een rol kunnen spelen. Zo blijft het niet allemaal in die éne korf liggen. Het is een aandachtspunt om vooral samenwerking te zoeken voor de toekomst.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Schauvliege en collega Steenwegen. Het zal u niet verbazen dat ik het volledig met jullie eens ben.

Ik heb er inderdaad al een paar keer aan gerefereerd, ook in mijn eerste publieke optreden. Het zijn momenten die men niet vergeet. Ik heb daar drie zaken meegenomen.

Als men vandaag stelt dat er zorgen zijn en dat het welbevinden van de landbouwsector onder druk staat, dan kwamen drie zaken duidelijk naar voren. Het gaat dan over rechtszekerheid. Onzekerheid is natuurlijk een stukje inherent aan ondernemen, maar de onzekerheid in de land- en tuinbouw is door tal van factoren vandaag vrij groot. Die factoren maken heel vaak het voorwerp uit van deze commissie. Rechtszekerheid is cruciaal. Ook de administratieve last waarmee ze geconfronteerd worden, wordt heel vaak onderschat. Onze landbouwers vandaag zijn echt ondernemers die met tal van administratieve taken worden belast.

Ik heb ook goed onthouden dat waardering erg belangrijk is. Het gaat over de maatschappelijke waardering voor hetgeen ze voor onze samenleving doen, maar ook de puur economische waardering, namelijk de eerlijke prijsvorming. Dat zijn zaken waar we als beleid, daar waar het kan, zeker op moeten werken, omdat het de basis is om zich goed in hun vel te voelen als landbouwer. Dat heb ik geleerd en dat moeten we ook meenemen. In die zin is het ook belangrijk, collega Steenwegen, dat we, zoals u zegt, aan de slag gaan met signalen die vanuit de erfbetreders komen of vanuit Boeren op een Kruispunt naar het beleid of de administratie. Die uitwisseling is er wel degelijk.

Vandaag liggen er tal van dossiers op de plank die een antwoord kunnen bieden op de elementen die aan de basis liggen van een groot stuk onzekerheid en een gebrek aan welbevinden in de sector.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de inzet van artificiële intelligentie in de land- en tuinbouwsector – 2154 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, artificiële intelligentie (AI) is overal. Het is er al een tijdje maar nu is het er op veel meer plaatsen tegelijkertijd. De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) helpt landbouwers met die techniek om te gaan verduurzamen. Door vroegtijdig problemen op te sporen in fruitplantages kan een fruitteiler snel en gericht ingrijpen en zijn opbrengst verbeteren. Vroeger gebeurden alle controles met het blote oog, maar met drones, algoritmes en dataverwerking kan er veel meer. Drones kunnen in fruitbomen ziektes sneller opsporen, waterstress meten en de opbrengst inschatten.

Recent boekte VITO een doorbraak in het automatisch tellen van peren. Peren zijn groen, of toch meestal, waardoor een camera de vruchten amper herkent tussen de groene bladeren. Maar dankzij deep learning worden peren in al hun vormen en al hun variëteiten beter herkend en kan de fruitteiler zijn opbrengst inschatten. VITO hoopt dat de techniek over een drietal jaar op een bredere schaal gebruikt kan worden. Het gaat boeren helpen hun werk te optimaliseren, stellen zij.

Op welke manier kunnen we dergelijke technieken betaalbaar maken binnen de land- en tuinbouwsector?

Voorziet u specifieke ondersteuning voor de implementatie van artificiële intelligentie in de land- en tuinbouwsector? Zo ja, welke?

Welke beleidsinitiatieven zult u nog deze legislatuur nemen om de inzet van deze voor de sector veelbelovende technieken te stimuleren?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega De Roo, dergelijke technieken kunnen inderdaad betaalbaar worden gemaakt door het stimuleren van innovatie via het ondersteunen van projecten, het verlenen van investeringssteun en het stimuleren van samenwerking binnen de sector en de marktwerking.

De LA-trajecten (landbouw) van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) laten bijvoorbeeld toe om de relevantie en ook de economische component, zoals onder andere de betaalbaarheid van innovaties, verder te onderzoeken. In het kader van de marktwerking kunnen dergelijke technieken deel uitmaken van een verdienmodel, bijvoorbeeld van loonwerkers, om de voorgestelde toepassing aan te bieden aan geïnteresseerde landbouwers en/of producentenorganisaties.

Binnen mijn landbouwbevoegdheid wordt er ondersteuning voorzien vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Via drones kunnen data verzameld worden die verwerkt kunnen worden naar een praktische toepassing, al dan niet gebruikmakend van lerende netwerken, dus AI. Sinds 2016 is het mogelijk om VLIF-steun te krijgen voor drones voor landbouwtoepassingen. Er zijn enkele aanvragen geweest, maar deze hebben niet geleid tot een realisatie op het terrein. In het kader van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is er daarom voor geopteerd om de artificiële-intelligentiegerelateerde aanvragen, al dan niet in combinatie met drones voor landbouwtoepassingen, te ondersteunen via de VLIF-projectsteun voor innovatieve investeringen. Daarbinnen is nu steun mogelijk van 50 procent en

zelfs 65 en 80 procent voor metingen en de verwerking ervan. Een steunpercentage van 80 procent is voorbehouden voor milieu- en klimaatparameters.

In een latere fase zouden drones aangevraagd kunnen worden via VLIF-steun voor productieve investeringen. Dergelijke investeringen zijn mogelijk minder haalbaar voor een individuele landbouwer. Het is interessant dat ze, zowel binnen VLIF-steun voor innovatieve investeringen of in de daaropvolgende fase binnen VLIF-steun voor productieve investeringen, voor ondersteuning in aanmerking komen binnen een samenwerkingsverband tussen landbouwbedrijven, zoals coöperaties en dergelijke. We hebben vandaag, zoals waarschijnlijk bekend, DronePort in Brustem, waar er wordt ingezet op dronetechnologie die vandaag al toegepast wordt in de landbouwsector.

Het VLIF heeft ook al AI-toepassingen ondersteund bij sorteermachines. De nieuwe generatie sorteermachines maakt immers gebruik van lerende netwerken bij het sorteren van groenten of fruit. Binnen de VLIF-steun aan de agrovoedingssector voor wat betreft het Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) III 2014-2022, is al een project geselecteerd waarbij op basis van lerende netwerken camerabeelden geanalyseerd werden voor het automatisch monitoren van dierenwelzijn. Ook op het niveau van het landbouwbedrijf zie ik in de dierlijke sector heel wat kansen voor het gebruik van AI.

Ook andere innovatie-interventies kunnen vanuit het nieuwe GLB een ondersteuning bieden. Denk aan de hervormde maatregel van het European Innovation Partnership (EIP). Deze projecten, waarbij landbouwers actief betrokken moeten zijn in de zogenaamde operationele groep, moeten verplicht ten goede komen aan de land- en tuinbouwsector. Binnen het EIP liggen dus kansen om resultaten op onderzoeksvlak rond AI en landbouwtoepassingen die nog niet of nauwelijks het labo verlaten hebben, te ontwikkelen naar praktijkomstandigheden. Die EIP-oproepen zullen ook de nadruk leggen op langdurige samenwerkingsinitiatieven, waardoor mogelijkheden kunnen ontstaan om bijvoorbeeld een dienstverleningsplatform uit te bouwen waarop landbouwbedrijven een beroep kunnen doen voor AI-toepassingen en de bijhorende meetinstrumenten zoals drones, camera's en allerlei sensoren.

Aan de Praktijkcentra Plant wordt steun voorzien voor het waarnemen en waarschuwen. Met dergelijke systemen worden ziekten en plagen in de landbouwsector vanaf een heel vroeg stadium opgespoord en worden de landbouwers gewaarschuwd. Ook in dit kader kan AI een meerwaarde bieden bij het automatiseren van de waarnemingen. We zullen dit in de toekomst extra stimuleren.

Binnen de gemeenschappelijke marktordening (GMO) groenten en fruit zijn de producentenorganisaties verplicht een deel van het budget in te zetten voor onderzoek en ontwikkeling. Hierdoor werden al nuttige toepassingen ontwikkeld, zoals detectie van vreemde voorwerpen op velden door drones. Ook kunnen op deze manier toepassingen ontwikkeld worden waarin ook neurale netwerken een rol spelen. Voor investeringen en andere acties in AI is binnen de GMO groenten en fruit een ondersteuningsmogelijkheid voorzien voor telers en producentenorganisaties. Op dit ogenblik is er echter nog geen concrete vraag naar grote investeringen vanuit de sector. Kleinere acties zoals detectiecamera's voor plagen in de serres worden wel al concreet ondersteund. Binnen het nieuwe GMO-kader stip ik nog aan dat verhoogde steun mogelijk is voor acties die leiden tot verbeteringen op het vlak van milieu en klimaat, waarbij technologie, met inbegrip van AI, ook een rol kan spelen. Denk bijvoorbeeld aan slimme klimaatsturing.

Naast de LA-trajecten van VLAIO, die een gepast kader bieden voor innovatie waarbij tot 90 procent steun wordt geboden, en de eerder geschetste mogelijkheden in het kader van het GLB, is Vlaanderen eveneens ingestapt in een EU-partnerschap onder

Horizon Europe met name in 'Agriculture of data'. Dit is een zeven jaar durend partnerschap tussen deelnemende EU-lidstaten om de implementatie en verwerking van data in de land- en tuinbouw en de voedselketen te versnellen. Daarvoor wordt 1 miljoen euro per jaar uitgetrokken tussen 2023 en 2030 door het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) met een cofinanciering van 30 procent door de Europese Commissie. Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) is betrokken bij de voorbereiding en opvolging van dit partnerschap.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Dank u, minister, voor uw antwoord. Ik denk dat u in uw antwoord heel duidelijk hebt aangetoond dat er heel wat projecten lopende zijn, wat ook een goede zaak is. Er zijn zelfs een aantal 'use cases' en effectief al een aantal praktijkvoorbeelden waarbij artificiële intelligentie wordt ingezet op bijvoorbeeld tuinbouwbedrijven om tulpenbollen te gaan sorteren om ze op de juiste manier te gaan planten.

We zien in Nederland heel wat van dergelijke voorbeelden die op die manier ook een stuk arbeid kunnen gaan uitsparen of die mensen die die arbeid moeten verrichten, dat op een andere manier laten doen – minder repetitief werk maar vooral werken met een computer – en waarbij ook heel veel kortgeschoolde mensen aan de slag kunnen met dergelijke technieken. Dat is alleszins iets wat dankzij de ondersteuning van de projecten verder kan evolueren.

Er zijn heel wat kansen in de sector en ik denk dat heel wat andere projecten die u mee helpt aan te sturen, hun diensten bewijzen. Ik denk aan DjustConnect, het uitwisselen van data, het WatchITgrowproject en een aantal andere die ervoor zorgen dat we de vele data die aanwezig is in de land- en tuinbouwsector, ook gaan kunnen inzetten om een aantal systemen te voeden om optimalisaties door te voeren. Ik denk aan schade, maar evengoed aan precisietechnieken en als we dan een bruggetje maken naar de drones, kijk ik uit naar een tijdperk waarin de federale wetgeving is aangepast en waar we misschien, als drones toch moeten rondvliegen in het veld om een aantal dingen te gaan detecteren via camera's en vaststellingen te gaan doen, ze tegelijkertijd op een zeer precieze manier een aantal technieken kunnen inzetten zoals gewasbescherming of het bestrijden van een aantal organismes die ongewenst zouden zijn.

Ik ga geen bijkomende vraag stellen gezien het gevorderde uur, maar ik ondersteun uw steun aan de verschillende projecten en ik hoop dat we er ook in slagen om de Vlaamse land- en tuinbouwsector een pioniersrol te laten spelen en dat we door de toenemende vraag en doornemende toepassingen er ook voor kunnen zorgen dat we die betaalbaarheid, zowel voor loonwerkers als voor landbouwers, voldoende in het oog kunnen houden.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wou kort aansluiten bij de interessante vraag van collega De Roo. Ik denk inderdaad dat de mogelijke toepassingen van artificiële intelligentie zeer breed zijn en dat het goed is dat u een heel aantal initiatieven hebt opgesomd die daartoe kunnen bijdragen.

De grondstof van die artificiële intelligentie is inderdaad data, en het zou wat zonde zijn mochten die dataverzameling en leerprocessen op elk bedrijf afzonderlijk gebeuren. Via DjustConnect hebben we al grote stappen gezet om zo'n datadeelplatform in de landbouwsector uit te werken, wat zijn dienst al bewezen heeft.

Ondertussen hebben we met Vlaanderen het Vlaams Datanutsbedrijf opgericht. Ik vroeg me af of u daar nog synergieën mogelijk ziet via onder andere die Soliddatakluisen om een hefboom te zijn om land- en tuinbouwers toegang te geven tot elkaars

data, tot een bredere stroom van data, om door die artificiële intelligentieprocessen meer data tegelijk te kunnen laten werken en zo hun efficiëntie sterk te verhogen.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Ik denk dat, als we elkaar over tien jaar zien, die 23.000 landbouwers – als er dan nog 23.000 zijn, maar het zou kunnen dat er dan nog 23000 zijn – allemaal in contact zijn gekomen met artificiële intelligentie. Het zal heel snel gaan. Vandaag zie je dat heel veel kleinere landbouwers een beroep doen op loonwerkers. Ik maak me de bedenking dat ook in de toekomst, en zeker met de aanzienlijke investeringen, artificiële intelligentie daarin een grote rol gaat spelen. Als ik het goed begrijp, minister, gaat u dat financieel ondersteunen. Maar begrijp ik het dan goed dat die loonwerkers dan geen beroep kunnen doen op die VLIF-steun? Ik denk het niet.

U bent ook minister van Werk. Mijn tweede vraag is of u niet via andere mogelijkheden kunt faciliteren dat die loonwerkers ook steun krijgen. Ik denk dat dat goed zou zijn voor de landbouwers tussen nu en tien jaar.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u, collega's.

Ik ben absoluut een believer wat betreft het gebruik van meer data in de land- en tuinbouw als basis voor de toepassing van artificiële intelligentie. We hebben allemaal heel wat voorbeelden genoemd. Ik heb vorige week het Praktijkcentrum Fruit bezocht en een winnende startup, Optiflux. Dat is één en al data. Ze zijn vandaag al in staat om op basis van data het fruit gedurende negen maanden te bewaren door te zoeken naar het juiste evenwicht rond zuurstof en dergelijke. Maar het gaat veel verder. Ze vertrekken bij een scan van de bodem die heel veel leert over alles wat daar aanwezig is en hoe je die bodem moet bewerken, vooral in verhouding tot de hoeveelheid mest die nodig is en op welke plaatsen. Het leert ook alles over de fruitbomen die erop staan. Er is veel mogelijk op het vlak van data als we die verzamelen en dan heel slim gaan koppelen. Dat houdt het rendement en het ondernemen binnen ecologische grenzen. Dat is vandaag de allergrootste uitdaging. Die twee doelen kunnen samengebracht worden.

We zijn het erover eens dat de landbouwer meer dan ooit een echte ondernemer is en dat we de Vlaamse landbouw moeten meenemen in die datatrein als fundament voor de toepassing van artificiële intelligentie die, wat mij betreft, een heel belangrijke pijler is voor de twee fundamenteën van de toekomst, namelijk landbouw binnen ecologische grenzen, maar met rendement. Dat rendement en de eerlijke prijsvorming zijn een grote uitdaging.

De heel specifieke vraag naar VLIF-steun voor de loonwerker is een klassieke vraag én een moeilijk gegeven. Het is het bekende verhaal van de actieve landbouwer. Het is dus niet mogelijk. Maar er is andere steun voor ondernemers tout court binnen VLAIO waar we heel graag de loonwerkers naartoe verwijzen.

Als je het Vlaamse landbouwlandschap bezoekt, dan voel je dat het VLIF zeker mee moet evolueren met de sterke innovatietrein die we ook met de landbouwsector nemen. Het VLIF moet met de middelen die we vanuit Vlaanderen vrijmaken ook die innovatietrein halen. Ik wil de vinger aan de pols houden, zodat de Vlaamse instrumenten voldoende afgestemd zijn op de snelle evolutie rond AI in de land- en tuinbouw.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Binnen tien jaar zal de land- en tuinbouwsector er wellicht helemaal anders uitzien. Ik hoop dat we alle kansen benutten om aan de snelle evoluties vanuit de overheid alle ondersteuning te geven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitkoopregeling voor Vlaamse varkenshouders – 2258 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, en aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de begeleiding van landbouwers die gebruikmaken van de uitstapregeling in het kader van het stikstofakkoord – 2281 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister en collega's, de Vlaamse Regering voorziet 200 miljoen euro om varkenshouders in en nabij natuurgebieden uit te kopen – tussen aanhalingstekens, natuurlijk – als ze vrijwillig hun bedrijf stopzetten. De vrijwillige uitkoopregeling kadert in de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en moet de varkensstapel tegen 2030 met 30 procent laten dalen. *(Opmerkingen)*

De regeling kreeg ondertussen ook groen licht van de Europese Commissie. Volgens de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) komen 970 bedrijven in aanmerking voor de regeling omdat hun impactscore groter is dan 0,5 procent. De inschrijvingsperiode loopt van 3 april tot 17 mei 2023, wat volgens experts eerder aan de korte kant zou zijn.

Er zouden ook een aantal elementen zijn die veel varkenshouders doen twifelen. Zo mag een varkenshouder die stopt ook niet op een andere locatie varkens houden en verliest zijn bedrijfswoning waarde als een functieverandering niet wordt verkregen. Ook zouden de huidige hoge varkensprijzen Vlaamse varkenshouders doen besluiten om geen gebruik te maken van de regeling.

Minister, bent u van oordeel dat de huidige hoge varkensprijzen een invloed zullen hebben op de bereidheid van de varkenshouders om in te gaan op de vrijwillige uitkoopregeling? Komt zo de doelstelling van het PAS in gevaar? Welke extra maatregelen zult u nemen om ervoor te zorgen dat voldoende varkenshouders intekenen op een regeling?

Experts geven aan dat de inschrijvingstermijn eerder aan de korte kant zou zijn. Bent u bereid om de inschrijvingstermijn te verlengen mocht blijken dat varkenshouders moeilijkheden ondervinden om zich aan de krappe inschrijvingstijd te houden?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Mijn vraag gaat ook over de uitstapregeling voor varkenshouders in het kader van het stikstofakkoord. Een aantal bedrijven zullen gewoon stoppen, een aantal bedrijfsleiders zullen hun bedrijf sluiten. Maar er zullen zeker ook bedrijven zijn die nog wel een toekomst zien. Zij moeten hun bedrijf omvormen en op die manier bijdragen aan de vermindering van de stikstofuitstoot. Ze willen een toekomst voor zichzelf uitbouwen. Dat zal niet altijd eenvoudig zijn.

We zullen onze landbouwers daar goed in moeten ondersteunen, zodat ze op basis van correcte informatie goede keuzes kunnen maken.

Onlangs kwam in de commissie ter sprake dat er vroeger landbouwingenieurs van 'het Rijk' waren via dewelke men terecht kon bij de overheid voor advies. Dat is eigenlijk stelselmatig afgebouwd en daardoor is men nu voor dat advies meer afhankelijk van erfbetreders die vooral vanuit de commerciële hoek opereren of verbonden zijn aan commerciële belangen. Dat leidt niet altijd tot de beste beslissingen voor de bedrijfsleider of de landbouwer, omdat er andere belangen spelen.

Op welke manier ziet u de noodzakelijke begeleiding van landbouwers die ingaan op het aanbod voor gedeeltelijke stopzetting van hun varkenshouderij? Mensen die hun bedrijf helemaal stopzetten, hebben misschien ook begeleiding nodig om over hun toekomst na te denken als ze stoppen als landbouwer. We krijgen altijd het verwijt dat we willen dat de boeren stoppen. Maar mijn belangstelling gaat ook uit naar diegenen die niet willen stoppen maar die nog een toekomst zien.

Op welke manier zult u garanderen dat landbouwers toegang hebben tot onafhankelijk advies, het is te zeggen advies dat niet komt van een bedrijf of organisatie die commerciële belangen heeft? Welke rol ziet u daarin voor de overheid?

Hebt u opdracht gegeven aan uw administratie om een ondersteuningsbeleid op te zetten?

Welke financiële middelen zult u inzetten om in voldoende ondersteuning te voorzien?

Op welke manier stemmen de diensten van Omgeving en de diensten van Landbouw met elkaar af? Welke initiatieven hebt u daaromtrent al genomen of plant u nog? Ik had deze vraag trouwens ook aan minister Demir gesteld, maar u antwoordt er blijkbaar op.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Een opmerking vooraf: een minister van Landbouw die een groot hart heeft voor de landbouw, krijgt het natuurlijk niet warm van uitkoopregelingen, wat ik niet wegsteek. Ik herinner me nog heel goed dat, toen ik nog op de banken zat in deze commissie, Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) die regeling kwamen voorstellen. Dat zijn geen momenten die aanleiding geven tot veel euforie. Dat geeft echt aan dat het zeer moeilijk gaat in die sector.

Het is duidelijk dat die concrete regeling aan Europese staatssteunregels gebonden is. Die regels zijn vastgesteld om de goede werking van de interne markt te verzekeren – alhoewel er toch nog vaak verschillen tussen lidstaten zijn als je er kritisch gaat naar kijken –, maar in essentie zijn ze bedoeld om de consumentenbescherming en billijke competitie tussen marktdeelnemers te kunnen waarborgen.

Varkenshouders maken dus inderdaad de afweging in welke mate de potentiële vergoedingen opwegen tegenover de inspanning of het verlies aan productie. De economische conjunctuur zal daarbij zeker meespelen. Die prijsevolutie in de varkenshouderij maakt bewegingen die bijzonder volatiel zijn. Tot zes maanden geleden was het tot 18 euro voor een big, vandaag gaat het door de crisis in Spanje tot 100 euro. Dat zijn gigantische gaps die maken dat dat, wanneer je op dat moment een opkoopregeling hebt lopen, zonder meer effect heeft. Ik voel uit de contacten die we hebben met de sector dat dat inderdaad een rol gaat spelen.

Ze kunnen tot half mei intekenen voor die stopzettingsregeling varkens. Het is aan mijn collega Demir om eventueel voor te stellen om die inschrijvingstermijn te heroverwegen indien dat noodzakelijk blijkt. Ik zal dat alvast steunen als dat inderdaad wordt voorgesteld. Ik denk dat we, wat dat betreft, op dezelfde lijn zitten,

ook wat de voorwaarden betreft, met de impactscore van 0,5 procent. Ik heb daar meteen ook al de vraag over gekregen of dat niet veel breder kan worden opengesteld. Ik denk dat dat zaken zijn die zeker kunnen worden besproken.

Op dit ogenblik wordt de regeling uitgevoerd door de diensten van collega Demir. Het Departement Landbouw en Visserij is daar nu niet rechtstreeks bij betrokken. Het is haar administratie die op dit ogenblik de informatiecampagne en de communicatie doet over de regeling voor het aantal middelen dat daarvoor wordt uitgetrokken. Er was inderdaad 200 miljoen euro, waarnaar verwezen is, dat daarvoor gereserveerd is.

De concrete vragen rond begeleiding zijn ook voorgelegd aan mijn collega. Ik geef haar antwoord mee: "De aanvragen voor die vrijwillige stopzetting van varkensstallen worden ingediend bij en behandeld door de VLM, die voorziet in informatie aan de landbouwers die de aanvraag indienen. Er zijn een infobrochure en een presentatie over de steunregeling beschikbaar op de website van de VLM en er kunnen bijkomende vragen worden gesteld per e-mail en telefoon. Een begeleiding in de stopzetting en omschakeling is eveneens voorzien. Landbouwers die stoppen, kunnen rekenen op begeleiding om te heroriënteren op de arbeidsmarkt."

Mijn bevoegdheid als minister van Werk loert hier om de hoek en met VDAB zijn daar inderdaad afspraken over gemaakt, specifiek over die transitie, zeker op het vlak van opleiding, begeleiding, sollicitatietraining en sociale begeleiding. Het is natuurlijk niet evident om als zelfstandige landbouwer, varkenshouder in dit geval, zo'n omslag naar de Vlaamse arbeidsmarkt te maken. Dat ervaar ik als ik spreek met de vele varkenshouders in Vlaanderen die er eventueel aan denken. Het is misschien ook nog belangrijk om te onderstrepen dat er bij ons Departement Landbouw en Visserij een transitimanager, de heer Focke, werd aangesteld die de landbouwbedrijven zo goed mogelijk begeleidt.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Als ik het goed begrijp, is het afwachten tot 17 mei 2023 en bent u niet van plan om voorlopig nog bijkomende maatregelen te nemen. Het antwoord over de inschrijvingstermijn is duidelijk. Als er effectief een probleem zou zijn, zullen eventueel de nodige stappen worden genomen. Ook wat bijkomende maatregelen betreft is het dus wachten, niet op op Godot, maar tot 17 mei 2023.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik begrijp dat u zegt dat u niet warm loopt van uitstapregelingen, minister, maar de facto is het zo dat als we geen warme sanering doen, er een koude sanering doorgaat, die ook al heel lang bezig is. In die zin is het in de sector altijd moeilijk. Het is goed, denk ik, dat de overheid de boeren helpt en een vergoeding voorziet zodat ze het wat gemakkelijker hebben om te stoppen als het niet meer lukt.

Ik maak me, naar aanleiding ook van de vraag van collega Vandenhove, toch wel een beetje zorgen. In het verleden zijn er nog pogingen geweest om varkenshouders aan te sporen of te stimuleren om uit te stappen, maar die vielen stil vanwege de volatiele markt. Als op een bepaald moment de prijzen terug goed zijn, oordeelt men dat dit niet het goede moment is om uit te stappen en gaat men nog eventjes verderdoen.

Ik heb ook het gevoel dat de timing krap is. We moeten zeker vermijden dat dit een sisser wordt, dat het weer op niets uitdraait, want uiteindelijk moet dit helpen om de stikstofbelasting naar beneden te krijgen. Dat is de doelstelling, samen met de vraag van de sector vanwege de moeilijkheden binnen de sector. Maar het is toch in het kader van het stikstofakkoord dat we hier proberen een bijdrage te leveren.

Ik weet dat er in de meerderheid anders naar wordt gekeken, maar er wordt door sommigen gezegd dat het tot een reductie van 30 procent zou moeten leiden. Als dat veel minder is, betekent het dat het zogenaamde stikstofbad minder geleegd wordt dan men er eigenlijk van verwacht en dat is problematisch. Ik kijk ook naar de voorzitter, die in vorige discussies wees op het feit dat dit vroeger vanwege de volatiele markt niet is doorgegaan en dat er weinig mensen op intekenden, hoewel de intentie en de bereidheid er waren. Dat zou een spijtige zaak zijn. We weten allemaal dat die goede prijzen niet zullen blijven en dat er opnieuw een moment komt dat die sector in moeilijkheden geraakt.

Het is onze opdracht om samen na te denken hoe we kunnen vermijden dat dit op te weinig uitloopt en dat we hier binnen zoveel jaar terugzitten om dezelfde vaststelling te doen dat de sector het heel moeilijk heeft. Vandaar komt mijn vraag voor het creëren van ruimte en flexibiliteit om zoveel mogelijk mensen mee te krijgen in een stopzetting of een omvorming. We mogen niet vergeten dat dat laatste ook een mogelijkheid is.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik hoop dat ik op het juiste moment ben. Ik veronderstel dat het gaat over de uitkoopregeling? *(Gelach)*

Ik ben juist binnengekomen, excuseer; ik kom van de commissie Welzijn.

Er wordt altijd maar gesproken over het leegmaken van het stikstofbad en dat we er niet gaan geraken. Maar er wordt nooit rekening gehouden met het feit dat heel wat bedrijven stoppen. Ik heb veertien dagen geleden nog gelezen dat één op de twee landbouwbedrijven stopt. Dat gaat in de toekomst, jammer genoeg, alleen maar versnellen. In het hele debat over het stikstofverhaal wordt dat nooit mee in rekening gebracht. Door het feit dat er heel wat landbouwbedrijven stoppen zal het volle stikstofbad, zoals jullie dat noemen, automatisch verminderen. Daar houdt men geen rekening mee.

Waar ook nooit rekening mee wordt gehouden, is de sector die errond hangt. Ik kan u een artikel tonen waarin de CEO van een van de grote veevoederbedrijven, Van de Ven, zegt dat er in West-Vlaanderen aan welvaartsdestructie wordt gedaan. Het gaat niet alleen om varkensbedrijven, maar het gaat om heel wat meer.

U weet allen zeer goed dat bij de debatten over het stikstofdossier, er voor februari 2022 in het akkoord stond dat er een socio-economische impactstudie moest komen wat betreft het stikstofdecreet. Dat is er, ondanks veel aandringen, niet gekomen. Er wordt geen rekening mee gehouden. Het gaat niet alleen om die paar duizenden jobs in de landbouwsector zelf, het gaat over meer dan honderdduizend jobs.

Ik heb u beluisterd op PlattelandsTV, minister. Ik kijk daar regelmatig naar. Ik was aan het zappen en het was net aan u. Mevrouw Demir, die overal nogal wat lawaai maakt, weigert trouwens om naar PlattelandsTV te gaan, maar dat wil ik buiten beschouwing laten. Ik heb uw hele interview beluisterd. Ook u spreekt over de impact van allerlei problemen in de sector. U zegt dat op PlattelandsTV, maar op het niveau van de Vlaamse Regering beweegt er niets. Ik zal dat straks in mijn vraag duidelijk maken. Het is natuurlijk gemakkelijk om dat op een televisie of tijdens de 'De boer op met Jo'-tour te zeggen. *(Opmerkingen)*

Ja, ik heb dat gezien. Ik hoop dat u ook onze boodschap hebt gezien. U vindt het altijd nodig om en passant het Vlaams Belang te bashen. Het is niet omdat ik niet zelf fysiek aanwezig ben dat ik dat niet hoor. *(Opmerkingen van minister Brouns)*

Wingene gaat misschien komen met een spandoek. Ik weet het nog niet zeker, het hangt er nog een beetje van af. Maar goed, ik bedoel maar dat het gemakkelijk is

om daar van alles te vertellen, terwijl er op het vlak van de Vlaamse Regering niets verandert en dat de tegenstellingen en de verschillende meningen blijven.

Wat de uitkoopregeling van de varkensboeren betreft moet je aan een hele hoop zaken voldoen. Er zijn er inderdaad die zeggen dat de prijzen nu goed staan en dat ze daardoor nog even willen doordoen. Er zijn ook anderen die wel zouden willen stoppen, maar zij voldoen niet aan de criteria en kunnen niet van de uitkoopregeling genieten. Ik zou dat toch nog even met uw collega van nabij bekijken.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Ik wil me ook bij deze vraagstelling aansluiten. De uitstapregeling voor varkensboeren levert op het terrein heel wat vragen op, maar biedt tegelijk ook heel wat kansen. Ik meende altijd al, minister, dat we voor ogen moeten houden dat de opkoopregeling mogelijk moet zijn op stalniveau. Het moet dus niet altijd over een volledige stopzetting maar ook over omvorming van bedrijven kunnen gaan. Ik ben verbaasd dat collega Vandenhove stelt dat als landbouwers stoppen, ze geen dieren op andere locaties meer mogen houden. Volgens mij is dat niet wat deze stopregeling voor ogen heeft. Als dat wel zo zou zijn, dan denk ik dat we helemaal de verkeerde richting uitgaan. Ik denk dat het belangrijk is dat we de mogelijkheid bieden om bedrijven te optimaliseren en eventueel te reorganiseren. Het moet tot de mogelijkheden behoren om tot gezonde bedrijven te komen of bedrijven gezond te houden en daartoe zo weinig mogelijk restricties opleggen.

Op het moment dat hier de vraag naar een opkoopregeling werd gesteld, zaten we in een andere economische marktsituatie. Het feit dat het beter gaat met de prijzen, zou sommigen misschien op andere gedachten kunnen brengen. Dat is natuurlijk ook het afwegingsrecht van de landbouwer zelf. Het is belangrijk dat die afweging op bedrijfsniveau kan gebeuren. Het is een feit dat de opkoopregeling een tijd op zich heeft laten wachten. Er is een lange en moeilijke periode geweest voor die bedrijven. De economische situatie voor heel wat bedrijven is anders dan op het moment dat we de eerste keer de uitspraak over de opkoopregeling deden. Niet enkel de betere prijzen van vandaag, maar ook de economische realiteit van een bedrijf zorgt ervoor dat de opkoopregeling misschien geen ruimte biedt om effectief tot een oplossing te komen voor een aantal landbouwers.

Ik steun in die zin de vraag van collega Steenwegen om maximaal in te zetten op begeleiding en informatie om met de landbouwers de oefening te maken. Er zijn immers heel wat afwegingen die moeten gebeuren en die moeten kunnen gebeuren op basis van de juiste informatie, goede inschattingen en de juiste prijsberekeningen. Er mogen daar geen accidenten gebeuren. Ik moet dan ook toegeven dat de tijdsdruk die erop zit en de druk van de Europese regelgeving, bijvoorbeeld over de stal die veertig jaar oud moet zijn maar een investering in de stal die niet meetelt maar wel het moment dat die werd vergund, zaken zijn die een impact hebben op de mogelijke kansen voor het bedrijf. Dat zijn moeilijke afwegingen die moeten gebeuren. Er zit ook tijdsdruk op de ruimte die de landbouwer maar krijgt om die afweging te maken. Ik denk dat dat eigenlijk niet zo gezond is en dat het inderdaad beter is om meer mogelijkheden te geven om die afweging te kunnen maken.

Het is belangrijk dat we opvolgen wat er binnenkomt maar zeker ook de openheid laten om misschien in de toekomst nog een nieuwe en ruimere oproep te doen, alleszins over een langere tijdsperiode. We moeten dat overwegen. We mogen de druk op mensen niet opvoeren, wel integendeel, het moet een optie, een vrijwillige keuze van de mensen zelf zijn. Maar ze moeten die keuze op een correcte en goede manier kunnen maken. Uit die bezorgdheid steun ik ook die vraag.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik ondersteun veel van wat hier gezegd werd, zeker ook de oproep van begeleiding van de landbouwers die in transitie willen gaan, hetzij naar andere wegen in de arbeidsmarkt, hetzij binnen de landbouwsector iets anders gaan doen.

Een van de redenen waarom er zoveel tijd over gegaan is tussen de vraag van de sector om een opkoopregeling uit te werken en de lancering van de opkoopregeling, is dat het vrij lang geduurd heeft om met Europa tot overeenstemming te komen over wat er aanvaardbaar is binnen de staatsteunregels en hoe je die opkoopregeling concreet uitwerkt. Er zijn in de commissie al regelmatig stemmen opgegaan, ook bij monde van voorzitter Dochy, om de scope eventueel wat te verbreden mocht er nu in een eerste fase onvoldoende of minder interesse zijn dan men eerst had verwacht.

Mijn vraag is hoe je dat rijmt met het moeilijke parcours dat we Europees hebben gelopen om die opkoopregeling af te bakenen zoals ze nu is. Moeten we dan al niet proactief een aantal zaken gaan aftoetsten, bijvoorbeeld wat er kan worden verbreed, wat aanvaardbaar is? Hoe ziet u dat richting 17 mei? Dan zullen we weten hoeveel er in de eerste ronde hebben meegedaan. Hoe hoog schat u de kans in dat we dat nog verbreed gaan krijgen, gezien het voorgaande traject met Europa?

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Ik heb een korte bijkomende vraag. Het gaat ongeveer over een duizendtal varkenshouders, denk ik? (*Opmerkingen van minister Jo Brouns*)

Over 870, ja? Stel dat alle 870 zouden instappen in die regeling, hebt u zicht op hoeveel die stikstofdepositie dan neerkomt? Is daar zicht op?

En dan aansluitend op wat de heer Sintobin zegt: mij is het als parlementair bij de maatregelen die genomen worden, onduidelijk welke potentiële effecten die hebben op de daling van die stikstofdepositie. Dan vraag ik niet naar de socio-economische impact – eigenlijk ben ik daar ook wel voorstander van –, maar het zou toch een minimum zijn voor ons als parlement om te weten welke daling van de stikstofdepositie dat geeft, als die beslissing volledig uitgevoerd wordt? Het woord 'bad' wordt gebruikt, ik vind dat een raar woord, maar goed. Welke impact heeft dat op die daling, zodat je dat kunt kwantificeren? Dat is voor mij als parlementair vrij onduidelijk.

En ten tweede: hoe staat u tegenover die modaliteiten die zijn vastgelegd, minister? Ik volg mijnheer Steenwegen die zegt dat het een warme sanering is, anders is het een koude sanering. Ik kan u verzekeren: zo warm is het voorstel niet voor iemand die vijfdegeneratievarkenshouder is en daarmee geconfronteerd wordt, denk ik. Ik bedoel: je moet ook een beetje respect hebben voor die mensen, ik leef met hen mee. Ik ben zelf van de zevende generatie. Stel u voor dat ik een varkenshouder ben en ik word daarmee geconfronteerd, dan denk ik dat mijn vader dat niet overleeft. Dus toch een beetje respect, vind ik dan. Daarbij is mijn vraag: die modaliteiten, vindt u die oké? Ik lees bijvoorbeeld dat iemand die stopt, zijn eigendom niet kan verkopen aan iemand die daar dan komt wonen. Hij is de laatste eigenaar. Mocht ik zo'n eigendom hebben en dat zijn de modaliteiten, dan weet ik niet of ik daarin stap. Hoe staat u daar tegenover, minister?

De voorzitter: Het zou inderdaad misschien goed zijn dat de minister een aantal verduidelijkingen geeft rond de modaliteiten, want er doen toch wel een aantal indianenverhalen de ronde in de sector, al dan niet aangestoot door deze of gene. Ze scheppen toch wat verwarring in het verhaal.

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat zijn inderdaad heel wat vragen die tot wat zorgen leiden; het zijn bijkomende onzekerheden in de sector, en ik besef dat heel goed. Wat die modaliteiten betreft, was dat een debat met Europa. Als je een opkoopregeling, een warme sanering doet, dan moet ze inderdaad ook dat doel kunnen dienen en dan moet ze voldoende ambitieus zijn. De economische conjunctuur speelt daar nu een rol in. Ik denk dat de sector, heel de keten, zich ook wel bewust is van de realiteit van de voorbije jaren, want de prijsverschommelingen in de sector zijn op dat vlak wel bekend. Daardoor moeten we dus ook wel die opkoopregeling kritisch evalueren en bijsturen als dat nodig blijkt.

Als je specifiek naar de modaliteiten gaat kijken, wat de woning betreft, bijvoorbeeld: dat is een vraag die vaak terugkomt. Als uw bedrijf is opgekocht, kun je op die bedrijfssite nooit meer nieuwe emissies gaan genereren. Die woning blijft eigendom van de familie, de volgende generatie kan daar ook blijven wonen, het wordt dan een zonevreemde woning op die plek. Daar kunnen andere activiteiten plaatsvinden die geen emissies genereren. Maar de vervreemding aan derden is inderdaad niet geregeld. Dat is vandaag wel duidelijk het geval, tenzij je daar dan een zonevreemde functiewijziging op kunt toepassen. Ik geloof ook nog wel in het concept van de plattelandswoning, zoals men dat in Nederland kent. Dat is nog iets wat hier in Vlaanderen te regelen valt, wat mij betreft. Het kan misschien ook eens in het parlement verder opgenomen worden. Ik denk dat het niet onbelangrijk is om daarvoor een apart statuut te voorzien. Wonen op het platteland en in een landbouwgebied heeft natuurlijk een aantal gevolgen, zowel voor diegenen die daar wonen als voor diegenen die daar activiteiten hebben. Die moeten die activiteiten kunnen blijven doen in de toekomst.

Algemeen is er natuurlijk de koppeling met stikstof als voorwaarde, maar als je naar het G8-scenario gaat kijken – waar we de grote ambitie hebben om van 37.000 ton te gaan naar 18.000 ton, de halvering van die stikstof – dan zit dit daar niet in. Dit is daarbovenop. Alles wat hier aan reductie gerealiseerd wordt, is boven op de inspanning die vandaag van de sector gevraagd wordt. Dat is toch wel niet onbelangrijk en het gaat dan ongeveer over 3000 ton ammoniak – zo is het in de tabel van de conceptnota opgelijst, als het effectief die 30 procent gaat zijn. Die 30 procent, dat is dan ongeveer die 870 bedrijven die vooropgesteld zijn. Dat is eigenlijk de impact, maar dat gaat natuurlijk heel afhankelijk zijn van de vraag of het om een AEA-stal of een niet-AEA-stal gaat. Dat zijn allemaal zaken die we natuurlijk in beeld moeten kunnen brengen, vooraleer we daar uitspraken over kunnen doen.

Stoppen in de landbouw is vandaag niet een-op-een gelinkt aan de afbouw van het vee. We zien bij de laatste telling van 2022 dat er gemiddeld tussen de 4 en 5 procent afbouw is bij rundvee en bij varkens. In verhouding stoppen er iets meer landbouwers dan dat er vee verdwijnt. Dat is ook wel belangrijk om op te merken. De kritiek rond de sociaaleconomische impact is inderdaad bekend, en ik denk dat die ook een stuk terecht is. Dat is voor mij ook altijd een kompas geweest bij bijstellingen die gevraagd zijn en die nodig zijn. Ik ben daar eerlijk in, dus ik ben daar ook heel duidelijk in. Ik denk dat die sociaaleconomische impact van heel de Programmatorische Aanpak Stikstof een belangrijk element is in de maatregelen die je neemt, flankerend en ondersteunend naar de sector toe, omdat die natuurlijk nog wel een toekomst moet hebben in Vlaanderen. Ik denk dat het belangrijk is om dat mee te geven.

Tot slot zullen we nu inderdaad moeten monitoren wat dit concreet betekent aan inschrijvingen. We moeten in overleg met de collega's in de regering en de sector kijken of daar een verlengstuk aan gebreed moet worden en of dat verruimd moet worden.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het klopt natuurlijk niet dat als bedrijven stoppen, de stikstofuitstoot mee stopt, want de nutriëntenemissierechten worden gewoon

overgenomen door iemand anders. In het andere geval waren de problemen veel kleiner geweest dan vandaag. *(Opmerkingen van Jo Brouns en Tinne Rombouts)*

Ik antwoord even op collega Sintobin, die zegt dat er bedrijven stoppen en dat het dus vanzelf stopt. Dat is niet zo, collega Sintobin, anders hadden we een veel kleiner probleem. De rechten om een dier te kunnen houden worden overgenomen, in een aantal gevallen

De voorzitter: Als ze verplaatst worden is er ook een reductiepercentage.

Chris Steenwegen (Groen): Ja, er is een reductiepercentage, maar we weten dat dat eerder de uitzondering is dan de regel. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Ik heb die cijfers opgevraagd, ik zal ze eens in de commissie brengen.

Maar goed, ik wil maar zeggen dat we een uitkoopregeling of een methode nodig hebben waardoor, wanneer er iemand stopt, het gehalte aan uitstoot uit de markt wordt gehaald. Dat is toch de bedoeling van zo'n uitkoopregeling. Dat we het op die manier proberen.

Ik begrijp – ik had dat eerlijk gezegd niet door – dat dit niet meetelt met stikstof. In die zin is het dan ook minder relevant. Maar dan denk ik zeker dat we niet te veel moeten verwachten van die opkoopregeling vandaag. Er zullen heel wat landbouwers zijn die er niet in stappen.

Ik heb daarnet gepleit voor enige soepelheid om er toch voor te zorgen dat mensen erop kunnen inspelen. Wat volgens ons niet wenselijk is, is dat men op het moment dat de markt goed is, blijft werken en dan wacht op de volgende crisis waar de overheid dan moet bijspringen om in slechte omstandigheden tussen te komen. Dat kan natuurlijk niet. Men kan niet van twee walletjes eten, dus daar moeten we een evenwicht zoeken. We moeten aan de ene kant mensen helpen die in de problemen zitten, aan de andere kant moeten we mensen ook laten voelen dat als ze ondernemer zijn, ze ook bepaalde risico's moeten durven te nemen. Dat vergt ook een evenwicht.

Tot slot, de opmerking die over de omringende sector gemaakt is, is terecht, maar ik denk dat ook de omringende sector zich zal moeten aanpassen. Die zal ook in een nieuwe realiteit moeten werken. We hebben het hier bijvoorbeeld, ook in het kader van de varkenssector, al gehad over een betere valorising hier ter plekke. De verwerking van karkassen gebeurt nu veel te veel in het buitenland. De sector die rond de hele landbouw as such staat, zal moeten evolueren in een richting die beter past in een duurzame toekomst.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft zich voor zijn laatste conclusie moeten verontschuldigen.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van de publicatie van de Programmatische Aanpak Stikstof in het Belgisch Staatsblad – 2357 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dit sluit aan bij het vorige punt, en waarschijnlijk ook bij eerdere vragen in deze commissie. Mijn vraag is eigenlijk ingegeven door een aantal telefoontjes. Ik heb, net zoals u, ook wel wat contacten in de

sector. Mensen bellen me dan op met het verzoek of ik een vraag wil stellen. Ik stel ze dus op vraag van een aantal landbouwers.

Begin april werd de goedkeuring rond de Programmatorische Aanpak Stikstof (PAS) blijkbaar gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Daardoor kunnen, volgens die landbouwers en partijen, heel wat PAS-maatregelen onmiddellijk ingang vinden. Ik dacht dat de PAS eigenlijk deel uitmaakt van het stikstofakkoord. Het feit dat die PAS-maatregelen nu ingang kunnen vinden, staat eigenlijk een beetje haaks op het veto van uw partij tegen het stikstofakkoord, minister. U zegt dat er eerst gelijkheid moet komen tussen industrie en landbouw, en dat daarnaast het systeem van extern salderen moet worden toegepast.

Wij krijgen ondertussen steeds meer meldingen – u waarschijnlijk ook – dat mensen op een vrij agressieve manier worden benaderd om hun bedrijf op te geven en te verkopen omdat, zo klinkt het dan, en ik citeer: “het moet van het stikstofakkoord, dat gepubliceerd is in het Belgisch Staatsblad”. De landbouwers weten dus niet eens of er nu daadwerkelijk een stikstofakkoord is dat goedgekeurd zal worden, maar ze worden dus bijna verplicht – of zogenaamd verplicht – om te sluiten. Het doel van een stikstofakkoord zou net moeten zijn om rechtsonzekerheid te vermijden. Het belangrijkste voor iedereen hier in deze commissie is dat we rechtszekerheid kunnen scheppen. Maar door de publicatie van de PAS en alles wat daar rond hangt, wordt er alleen voor nog meer onzekerheid gezorgd binnen de sector.

Ik heb daarover enkele vragen, minister.

Is het effectief zo dat er momenteel een aankoopactie vanuit de Vlaamse overheid gebeurt? Is er daarover overleg met de bevoegde collega-ministers? Waarover gaat dat allemaal? Zeker betreffende de aankoop van landbouwgrond weet ik dat er op een vrij agressieve manier gronden worden gekocht van de landbouwers. Het is trouwens dankzij collega Van Hulle uitgebreid aan bod gekomen in de media dat Natuurpunt, dat leeft van subsidies van de Vlaamse overheid, de grootste privé-grondbezitter is in Vlaanderen. Om u een idee te geven: recent werd er 1 hectare landbouwgrond gekocht door Natuurpunt, voor 113.000 euro. Minister, ik ga soms ook wel eens spreken voor een aantal landbouwers, en iemand wist me vrijdag te vertellen dat er nu al tot 123.000 of 125.000 euro wordt geboden. En dan zijn we verrast dat jonge landbouwers naar het buitenland trekken. Recent stond er een artikel in de krant over een jonge landbouwer die zegt dat hij het hier beu is: er is geen rechtszekerheid en de gronden zijn te duur. Hij zegt dat hij naar Denemarken vertrekt en zich daar 1 hectare aan 18.000 euro koopt, ofwel naar Frankrijk, waar hij 1 hectare kan kopen aan 3000 à 4000 euro. Dat wil ik maar zeggen – maar ik denk dat ik een beetje aan het afdwalen ben. Dat zit natuurlijk allemaal bij elkaar.

Mijn tweede vraag, minister, is of cd&v voet bij stuk blijft houden – dat zou weleens een verrassing zijn – dat extern salderen er komt, en dat er ook een gelijkschakeling komt tussen landbouw en industrie.

Moeten wij eigenlijk niet wachten met het toepassen van de PAS, zolang er geen stikstofakkoord is? Dat lijkt me toch de logica der dingen? Ik wil daar graag wat toelichting bij, want ik begrijp dat eigenlijk niet. Ik ben geen specialist wat het Belgisch Staatsblad betreft, maar ik denk dat, als het in het Belgisch Staatsblad staat, dit betekent dat het effectief toegepast kan worden. Hoe zit dat, in verband met het stikstofakkoord? Wat is de rechtsgeldigheid van de publicatie van de PAS in het Belgisch Staatsblad?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, voor uw uitgebreide vraag, collega. Ik denk dat het onze rol is, en ook jullie rol, als parlement, om de landbouwers correct te informeren. U hebt dat ongetwijfeld gedaan, en u hebt ongetwijfeld gezegd dat u

nog niet op het knopje hebt moeten duwen voor een ontwerp van decreet. Voilà, er is nog geen ontwerp van decreet. Dat is belangrijk. Er is dus nog geen regelgevend initiatief 'ter uitvoering van' in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Het is belangrijk om dat mee te geven. Dat zal zo dadelijk ook nog in detail in mijn antwoord naar voren gebracht worden.

U verwees naar de aankoopactie. Het is mij nu min of meer duidelijk, want ik dacht aanvankelijk dat u verwees naar de stoppersregeling voor de varkens. Maar dat is niet wat u bedoelt. U bedoelt de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) die op het terrein aanmaant om over te gaan tot het verkopen van gronden, op basis van het programma dat ... (*Opmerkingen van Stefaan Sintobin*)

Oké, dat is goed om te weten. Ik neem dat zeker mee. Ik kan wel onderstrepen en bevestigen dat dit wel wat onduidelijkheid heeft gecreëerd op het terrein. Op een bepaald ogenblik stond in het Belgisch Staatsblad inderdaad het totale programma, maar zonder enig regelgevend karakter. Dat is er niet. Er is nu de ministeriële instructie, en er gaat nu een ministeriële omzendbrief komen waarin het vergunningenkader zal opgenomen worden. Maar alle andere maatregelen, zoals de afroaming van de nutriëntenemissierechten (NER's) en dergelijke, zitten allemaal in het ontwerp van decreet. Dat is dus nog niet aan de orde.

Er is in de schoot van de regering inderdaad een duidelijk akkoord om de techniek van het extern salderen in te voeren vanaf 1 januari 2025 en ook over het loslaten van de variabele drempel, de vergunbaarheidsdrempel – die nog eens boven op de de-minimisdrempel ligt – mits een gunstige MER. Er moet wel over worden gewaakt dat dit verenigbaar is met de G8-reductiedoelstellingen – 37.000, 18.000 ton, het hele pakket. Dat is de afspraak, en ik maak me sterk dat dat kan. Het extern salderen en het weghalen van de vergunbaarheidsdrempel, dat is geen blanco cheque. Dat is voorwaardelijk. Het moet ten opzichte van dezelfde speciale beschermingszone (SBZ), het kan nog ten belope van 1500 kilogram, er worden 25 procent rechten afgeroomd, en je moet de inspanning doen die in het kader van de G8 is opgelegd. De dalende trend wordt dus nooit doorbroken met de voorstellen die we eigenlijk al de hele tijd gedaan hebben. Maar het zal dus inderdaad de MER-procedure moeten doorlopen.

Ik moet misschien ook aanhalen dat dit verhaal ook losstaat van de vrijwilligheid die er vandaag wel is. Er zijn nu een aantal vrijwillige trajecten die gelopen worden met de VLM. Ik denk dat die ook heel omzichtig gelopen moeten worden, zodat dit op een correcte manier gebeurt en er ook een correcte waardering tegenover staat.

Een van de bijstellingen of aanpassingen die goedgekeurd zullen moeten worden en waarover dat potig akkoord is gemaakt op 10 maart, is de uitbreiding van de opkoopregeling. Het is nu zo dat er voor de rode bedrijven nog een evaluatie gaat komen, maar ook voor de oranje bedrijven – die zitten tussen 5 en 50 procent impactscore – kan dezelfde regeling voorzien worden als voor de piekbelasters. Het flankerend beleid dat voor de piekbelasters is voorzien, zal er ook zijn voor de oranje bedrijven. Dat zijn tussen de vijfhonderd en 550 bedrijven, dacht ik, die daar in Vlaanderen voor in aanmerking komen.

Wat ook belangrijk is voor de rode bedrijven, is dat de boeren vandaag een impactscore hebben, en daarop staat een score ten opzichte van de bestaande natuur en ten opzichte van de zogenaamde zoekzones. Daarover is de afspraak gemaakt dat die zoekzones zullen worden weggewerkt tegen 2026. Het kan dus niet zijn dat men ten opzichte van een zoekzone zijn bedrijf zou moeten sluiten. Die afspraak is gemaakt.

Ik kan nog eens herhalen dat de PAS op zich geen reglementaire strekking heeft. De vaststelling van de PAS die nu gepubliceerd is, biedt wel de mogelijkheid om onderbouwd de nodige beleidsmatige stappen te zetten ter uitvoering van het programma.

Wat de onderdelen van de PAS betreft die de rechten en verplichtingen van derden en rechtsonderhorigen vaststellen, dient dat in regelgeving verankerd te worden.

Met andere woorden: de publicatie van de PAS heeft niet tot gevolg dat de maatregelen inzake reducties, verplichte stopzetting en dergelijke meer, plots van kracht worden. In het artikel 2 van de publicatie in het Belgisch Staatsblad van 4 april 2023 wordt overigens ook aangegeven dat de minister bevoegd voor Omgeving en Natuur door de Vlaamse Regering belast wordt met de opmaak van een ontwerpdecreet dat de diverse onderdelen van de PAS verankert. Het is pas als die verankering een feit is, na de decretale verankering door dit parlement, dat desgevallend de uitvoeringsbesluiten door de regering zullen worden opgemaakt.

Ik nodig u een keer uit ... *(Opmerkingen van Stefaan Sintobin)*

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Wingene is niet zo ver van bij mij thuis. Ik kan misschien samen met Bart Dochy gaan. Wie weet.

Bart Dochy (cd&v): Ik zal er in elk geval zijn.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Komt Tinne Rombouts ook mee? *(Opmerkingen van Tinne Rombouts)*

Bart Dochy (cd&v): Zij is ook welkom, natuurlijk.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Of is het Bart die het Vlaams Belang gaat bashen?

Bart Dochy (cd&v): Wij hebben in iedere provincie wel iemand die zich echt om de landbouw bekommert.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Blijkbaar sta ik, uit de info die ik krijg, niet achter de landbouw en heb ik nog nooit iets gedaan voor de landbouw. Dat wordt me zo verteld. Maar dat is iets anders, we kunnen dat straks hier buiten eens uitvechten. *(Opmerkingen)*

Minister, bedankt voor uw antwoord. Wij als parlementsleden begrijpen dat er voorlopig geen decreet is door de publicatie in het Belgisch Staatsblad. Ik heb dat altijd al zo gezegd. Het is trouwens ook een van de kritieken ten aanzien van de Vlaamse Regering. Ze staan te zwaaien met een akkoord, en ze zeggen hoe het gaat, maar er is geen decreet of geen wetgevend kader. Landbouwers, die misschien politiek minder inzicht hebben –, want niet iedereen volgt dat –, zien dat plotseling staan in het Staatsblad en denken dat het al prijs is. Mocht ik u zijn, dan zou ik tijdens uw tour de mensen toch wat beter informeren. En dat geldt ook voor mevrouw Demir, die, naar ik hoor, ook op toer is. Jullie zijn ministers.

Ik ben wel een beetje geschrokken, en ik zag ook de lichaamstaal van de voorzitter. Ik ben en ik blijf sowieso tegenstander van het sluiten van bedrijven. De manier waarop het gebeurd is, is een reden om ertegen te blijven. Wat de rode bedrijven betreft, is de beslissing gevallen. U zegt dat er, wat de oranje bedrijven betreft, ook mogelijks een vrijwillige sluiting komt. Ik ken dat, 'vrijwillig'. *(Opmerkingen van minister Jo Brouns)*

Het gaat om 550 bedrijven. *(Opmerkingen van minister Jo Brouns)*

Het is natuurlijk een methode. Ik heb het daarjuist ook gezegd wat betreft de aankoop van landbouwgronden door Natuurpunt en het agentschap. Dat is zeggend ook vrijwillig, maar men zet de landbouwers onder druk. Ik kan begrijpen dat

een landbouwer met een gemiddelde leeftijd van 56 jaar en zonder opvolging, er oren naar heeft als men 125.000 euro voor een hectare op tafel legt.

Wat vindt u er als minister van Landbouw eigenlijk van dat dergelijke prijzen worden geboden voor landbouwgrond door een organisatie die gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid? Het perverse systeem is door collega Van Hulle perfect uiteengezet. Natuurpunt krijgt via allerlei kanalen subsidies en koopt daarmee landbouwgrond op. Jonge ambitieuze landbouwers zeggen dat ze willen beginnen, maar ze vinden geen gronden en de gronden die er zijn, zijn veel te duur. Ik zou van u eens willen weten wat u ervan vindt dat Natuurpunt met subsidies van de Vlaamse overheid, met belastinggeld, overal de landbouwgrond opkoopt, zodanig dat er geen landbouwgrond meer is voor jonge starters. Ik zou daar graag eens uw mening over horen. Wat wenst u daar eventueel aan te doen?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Ik wil nog even tussenkomen over de initiële vraagstelling, namelijk de PAS. Ik wil uiteraard over grond en grondaankoop ook wel debatteren, maar de initiële vraag was daar niet op gericht. *(Opmerkingen van Stefaan Sintobin)*

Er hangt heel veel aan elkaar, alles hangt aan elkaar, maar de vraag is hoe ik me in dit debat in de twee minuten die ik krijg moet focussen.

Bij dezen wil ik toch even stilstaan bij de PAS, minister. Ik ben blij dat u heel duidelijk stelt dat het wetgevende werk zal bepalen wat uiteindelijk in uitvoering gaat en wat er op het terrein zal gebeuren. Ik moet toegeven dat ik ook even erg verrast was door de tweet van het kabinet van de bevoegde minister, die stelde dat de PAS in het Staatsblad is gepubliceerd en dat dit een belangrijke stap is in de uitvoering. Dat baarde me zorgen over wat ik over het hoofd had gezien. Sinds wanneer hebben we geen decreten meer nodig voor de regelgeving van kracht wordt? Uw antwoord daarover was zeer duidelijk.

Ik wil even stilstaan bij de communicatie. De juiste informatie en communicatie is bijzonder belangrijk, in elke stap die wordt gezet. U verwees ook zelf naar opkoopregelingen. Ik heb minister Demir er al op aangesproken dat bij de opkoopregeling varkens de VLM gerichte brieven heeft uitgestuurd naar bedrijven met impactscoreberekeningen volgens hun gegevens. We weten ondertussen uit de debatten over de lijsten rond de piekbelasters dat de overheid niet over alle bedrijfsspecifieke gegevens beschikt en daardoor nooit de correcte impactscoreberekening kan maken. Met andere woorden: er zijn mogelijk mensen en bedrijven die geen schrijven hebben ontvangen maar toch misschien gebruik zouden kunnen maken van de opkoopregeling en/of eventueel omgekeerd. Nu ja, extra informatie is niet erg, maar als je niet geïnformeerd werd over rechten waar je mogelijk recht op hebt, dan vind ik dat wel erg. In dezen, minister, wil ik vragen dat de informatie breed gaat en voor iedereen beschikbaar is. Elke bedrijfsleider en elk bedrijf moet voor hem of haar de afweging kunnen maken. We weten dat we niet over alle gegevens beschikken. Ik zou willen vragen dat u uw collega daarop aanspreekt en vraagt om de informatie steeds correct, duidelijk en zonder enige zweem van interpretatie te geven en dat die informatie vooral ook breed en voor iedereen beschikbaar is, zodat we daar geen fouten in maken.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Ik heb een kleine bemerking. Is de volgende uitspraak juist? Ze komt van de heer Andy Pieters, woordvoerder van de Vlaamse minister van Omgeving: "De publicatie in het Belgisch Staatsblad betekent dat het stikstofakkoord nu juridisch verankerd is." *(Opmerkingen van Stefaan Sintobin en Tinne Rombouts)*

“Zo’n publicatie kan de regering nu gebruiken als motivatie voor bijvoorbeeld andere beleidsplannen of omzendbrieven. Wellicht zal er in de toekomst ook nog een nieuwe omzendbrief komen die de huidige ministeriële instructies rond verguningsprincipes vervangt.”

Mijn vraag is concreet: was een publicatie in het Belgisch Staatsblad nodig om ministeriële instructies uit te voeren? Was dat nodig? Eigenlijk is dit een juridische vraag.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat de minister op zich correct geantwoord heeft. Er is een akkoord binnen de regering. Dat behelst onder andere ook dat we twee dingen gaan onderzoeken, en als die via een MER gunstig kunnen bijdragen aan de oplossing, dan worden die ook nog toegevoegd aan het akkoord. Het akkoord omvat vele dingen. Een aantal daarvan hebben een decretale uitwerking nodig en een aantal daarvan kunnen via andere manieren opgestart worden of vorm krijgen.

In algemene termen wil ik misschien toch zeggen dat het ook in het belang is van de landbouwers dat we eraan voortdoen en dat we de stappen die we al kunnen zetten, ook opstarten. We moeten niet wachten of de tactiek hanteren van zo lang mogelijk op de rem te staan en zo dicht mogelijk tegen 2030 te komen vooral we aan uitvoer beginnen, om dan in 2030 vast te stellen dat we de doelstellingen niet hebben gehaald en dat we nog eens fors moeten ingrijpen of nog eens heelder debatten moeten voeren over perspectief en wat nog wel kan en wat niet kan. Ik denk dat we het best uit de loopgraven komen en het akkoord dat er is, zo correct mogelijk uitvoeren in al zijn facetten. Waar dat decretaal moet uitgewerkt worden, is dat natuurlijk de eerste stap. Waar je kunt vooruitgaan zonder dat daarvoor decretale initiatieven in het parlement nodig zijn, zou ik niet weten waarom we daarmee zouden aarzelen, in het belang van de landbouw.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik was eigenlijk niet van plan om tussen te komen, maar als ik al die commentaren hoor en interpretaties die gegeven worden aan het zogenaamde stikstofakkoord, kan ik alleen maar tot de conclusie komen dat er nog altijd helemaal geen akkoord is. En dat er twee strekkingen zijn, dat men op zijn standpunt blijft staan dat men gelijk heeft, maar dat er geen akkoord is. Dat men het eigenlijk over de legislatuur wil tillen, vind ik een heel spijtige zaak voor onze landbouwers, maar dat is de vaststelling die ik hier vandaag voor de zoveelste keer nog eens doe.

Bart Dochy (cd&v): Collega Steenwegen, ik kan alleen bevestigen dat mijn fractie niet op het groene knopje drukt als die twee voorwaarden er niet bij zitten. Dat gaat over het reglementair kader dat een decreet moet vormen vanuit het stikstofakkoord, zoals het in de regering is besproken. Dat is heel duidelijk en dat zal ook niet veranderen. Dat is ook een bevestiging naar collega Sintobin. Collega Rombouts zal dat ook bevestigen. Wij zullen dit niet goedkeuren wanneer die twee elementen daar niet bij zitten. Dat is heel duidelijk. Onze fractie zal dat niet goedkeuren. We zullen het wel goedkeuren als het er wel in zit, voor alle duidelijkheid. Dat zijn twee belangrijke voorwaarden.

Wat de oranje bedrijven betreft: ik zou niet graag hebben, collega Sintobin, dat daarover misverstanden de wereld in worden gestuurd. Het gaat hier over een vrijwillige opkoopregeling die ook al een stuk in het vorige stikstofakkoord zat. Dan gold voor de donkeroranje bedrijven tussen de 20 en de 50 procent, nu breidt men dat uit tussen de 5 en de 50 procent. Dat betekent dat mensen desgevallend vrijwillig een opkoopregeling voor hun eigen bedrijf kunnen laten berekenen en afwegen hoe ze daarmee omgaan. Dat kadert in het verlagen van het stikstofniveau en het stikstofbad, dus de stikstofuitscheiding of -emissie die wat zakt in Vlaanderen.

Ik wil het gerucht dat de ronde doet en dat collega Sintobin vermeldde, maar waar ik geen bevestiging van heb gekregen, over de VLM nog even aanstippen. Ik ben ervan overtuigd dat de meeste mensen van de VLM te goeder trouw zijn en hun best doen om de correcte informatie te geven. Maar blijkbaar loopt er minstens één iemand rond met het verhaal van een dwingend karakter om landbouwers enigszins moreel onder druk te zetten, op zijn minst, door te zeggen dat ze snel moeten beslissen en ingaan op het voorstel. Natuurlijk, we mogen onze landbouwers niet onderschatten. Het is niet omdat er iemand aan de deur komt en hun iets komt vertellen dat een impact heeft op hun hele bedrijf, dat ze daar zomaar op ingaan. Maar langs de andere kant is het schandelijk wanneer dit zou worden bevestigd. Ik heb gevraagd wie het is en wanneer dat is gebeurd. Daar heb ik nog geen antwoord op. Als ik dat weet, gaan we daar in elk geval mee verder, want ik denk dat niemand halve informatie en halve waarheden kan aanvaarden. Dat kan nooit de bedoeling zijn.

Ik hoop dat de bevoegde minister voor deze dienst desgevallend zou optreden in dezen, als men het feit gebruikt dat de beslissing is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Volgens naar ik mij heb laten informeren is het niet zo ongebruikelijk dat dergelijke beslissingen worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Dat is niet alleen het geval voor het stikstofakkoord. Wanneer er een reglementair kader voortvloeit uit een dergelijk akkoord in een latere fase, dan is het blijkbaar gebruikelijk dat het wordt gepubliceerd. Dat zal voor veel andere conceptnota's ook gebeuren. Maar dat is geen afdwingbare regelgeving. Dat bevestigt nog een keer dat de mensen van de VLM daar ook op die manier mee moeten omgaan. En ik zeg het nogmaals: de meesten zullen dat ongetwijfeld doen, we hebben er ook vertrouwen in. Maar als er mensen zijn die zich veroorloven om dit op een andere manier te interpreteren, dan is dat schandelijk en moet daartegen worden opgetreden.

Wat de aankoop van de gronden betreft: dat is iets wat hier niet in de concrete aanvankelijke vraagstelling zat. Maar het is veel erger dan hetgeen u zegt, collega Sintobin. Ik heb cijfers opgevraagd, ze zijn ook gepubliceerd in de Krant van West-Vlaanderen van vorige week. Het gaat dan nog niet over de vzw, het gaat niet over Natuurpunt. Het gaat over het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), dat 30 hectare koopt in Lichtervelde aan 117.000 euro via Biddit – het was een openbare aankoop. Het ging om grond vrij van pacht. Maar dit is absoluut in de hoofde van de landbouwers een onaanvaardbaar verhaal. Ik heb ondertussen ook de schattingsverslagen opgevraagd, maar ik heb ze nog niet gekregen. Ze liggen bij de administratie en de Inspectie van Financiën. Ik zou willen weten hoe men daarmee omgaat, voorafgaandelijk aan een dergelijke bieding. Het lijkt mij logisch, als een gemeente of een overheid iets koopt, dat er schattingsverslagen met referenties moeten zijn. En ik wil die referenties zien. Ik wil zien hoe men daarmee omgaat en of dat al dan niet op een correcte manier is verlopen. Maar dat wordt opgevolgd.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Bedankt voor de vele tussenkomsten, en ook voor de antwoorden die al gegeven zijn.

Wat misschien belangrijk is, omdat daar ook het initiële debat en de vragen over gingen: over de gevolgen van die publicatie van de PAS is de nota van de Vlaamse Regering heel duidelijk. Die is publiek, en ook door jullie consulteerbaar. Ik zal heel kort, letterlijk herhalen wat daarin staat. "Na de definitieve vaststelling van de PAS is het noodzakelijk dat het programma uitgevoerd wordt. De PAS heeft geen reglementaire strekking." Dat staat letterlijk te lezen. Dus voor wie dat zou willen: vraag die nota van de Vlaamse Regering op. Die laat daar dus ook geen twijfel over. Dat was een vraag van meerdere collega's.

Collega Rombouts, ik denk inderdaad dat het belangrijk is dat alle informatie beschikbaar is, ook bij die actualisatie. Ook daar is wel de afspraak gemaakt dat dat

over iets zeer ingrijpends gaat. Ingrijpender kan het niet voor een bedrijf dat zijn bedrijfsvoering, vaak generatie op generatie, moet stoppen. Als dat dan ooit tot een einde komt, dan is dat bijzonder ingrijpend. Dat zal dus niet alleen met modellen, met alle data of met alle informatie zijn – impactscores en noem maar op – maar ook effectief met een bedrijfsbezoek. Er moet ter plaatse gekeken worden of dat allemaal klopt, en de informatie moet ook beschikbaar worden gesteld.

Collega Coel, we moeten inderdaad doorwerken, we mogen geen tijd verliezen. De dingen die we al kunnen doen, moeten we doen. In die zin is dat ook in het parlement vorig jaar al afgesproken. We hebben nu ook de politieke afspraak gemaakt om dat terug te geven aan het parlement en opnieuw die vraag te stellen: maak werk van dat voorstel van decreet voor die decretale verlenging die nodig is voor de aflopende vergunningen. Dat is een mooi voorbeeld van iets waarvan ik vind dat we dat zeker moeten vastpakken en daarmee moeten doorgaan.

Dan was er het ruimere debat rond de grond. Daar is al voor een groot stuk op geantwoord. Als ik soms ga spreken, dan ga ik ook terug in de tijd. En als je teruggaat in de tijd, dan is een belangrijk moment het moment waarop de gewestplannen werden opgemaakt. Die zijn nog opgemaakt in een sfeer toen de landbouw vroeg om die gronden gewoon groen in te kleuren, en zeker niet paars, want dan kon er geen industrie komen. Dat waren zowat de beelden destijds. En dat gaf ook aan hoe verweven landbouw en natuur altijd zijn geweest. Want er heeft lange tijd, tot op vandaag, heel veel landbouw plaatsgevonden in natuurgebied.

Maar door de jaren heen, doorheen de evolutie, en ook door de Habitatrichtlijnen en andere, gaat men daar natuurlijk anders mee om, en moeten we in dat verweven landschap van Vlaanderen wat meer rekening houden met elkaar. Er is de biodiversiteit die daar haar plek heeft ingenomen. In die evolutie is het belangrijk om naar nieuwe evenwichten te gaan, en elk zijn plek daarin te geven. Dat betekent dat de gele landbouwgebieden toekomen aan de landbouwsector. Op dat vlak denk ik wel dat dat een evolutie is die we zeker moeten volgen. Want de cijfers zoals die zijn opgevraagd, zijn wel sprekend. En die bedragen duwen die prijs natuurlijk ook kunstmatig naar een hoog niveau, wat dan natuurlijk een impact heeft op bedrijfsvoering en toekomstige landbouwactiviteiten.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik heb nog een paar puntjes. Wat die publicatie betreft: u zegt dat daar niets aan is dat al uitvoering geeft aan het stikstofakkoord. Maar als ik dan de tweet hoor van een minister die hier wordt geciteerd, dan is dat toch werkelijk schandalig? Dat is toch werkelijk schandalig. Een minister weet toch ook goed dat een publicatie in het Staatsblad niet betekent dat het stikstofakkoord al kan worden uitgevoerd. Ik vind toch dat u, als minister van Landbouw, uw collega daarover moet aanspreken, en dat u moet zeggen van dat niet meer te doen.

Want het is natuurlijk logisch dat er rechtsonzekerheid is bij de landbouwers. Ze weten al niet goed hoe het komt dat dat nu al in het Staatsblad staat, en dan is er nog een minister van Omgeving die zegt dat we weg zijn. Ik hoor de vertegenwoordiger van de N-VA hier al zeggen dat dat decreet nog in het parlement moet komen, maar dat we ondertussen al stappen vooruit kunnen zetten. Wat is dat dan, stappen vooruitzetten? Ik denk dat we toch het parlement een beetje moeten erkennen, en zorgen dat we eerst een decreet hebben. *(Opmerkingen van minister Jo Brouns)*

Er is een voorstel van decreet, oké, geen ontwerp van decreet. Dan kunnen we inderdaad niet naar de Raad van State stappen of zo. *(Opmerkingen)*

Ach, net wel? Dan zou u beter een ontwerp van decreet indienen.

Maar ik vind het schandalig wat de minister van Omgeving hierover tweet, en het is uw plicht, vind ik, om haar daar op regeringsniveau over aan te spreken.

Collega Steenwegen, u hebt gelijk. Er is geen stikstofakkoord. U hebt dat daarnet gehoord van de voorzitter van deze commissie. Er is geen stikstofakkoord. Zolang de twee voorwaarden niet zijn ingevuld – ik moet dat nog allemaal zien gebeuren – duwen ze niet op het groene knopje. En ik ken nog iemand die ook niet op het groene knopje zal drukken, iemand van een andere meerderheidspartij. Ik moet dat nog allemaal zien. U hebt gelijk, collega Steenwegen, er is momenteel geen akkoord.

Tot slot richt ik me nog tot de voorzitter. Er zijn ook wel steden en gemeenten die vrij actief zijn in het opkopen van landbouwgronden. U kent er ongetwijfeld ook wel een paar. Het is dus niet alleen Natuurpunt. Minister, eigenlijk is het ook uw taak om heel dat dossier van Natuurpunt, over die subsidiëring van Natuurpunt en de prijzen die worden betaald voor landbouwgrond, op regeringsniveau te brengen. Alle eer aan collega Van Hulle, maar ik denk dat dat toch ook eens op het regeringsniveau zal moeten worden bekeken. Men heeft een subsidiedatabank aangelegd waar we kunnen zien waar alle subsidies naartoe gaan. Maar het is ook de manier waarop alles gebeurt. En ik heb niets tegen Natuurpunt op zich, maar op die manier kunnen we niet verder.

Je kunt altijd wel zeggen dat natuur en landbouw samengaan. Ik vind dat ook, ik zeg dat ook altijd. Maar zo kan het echt niet verder.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.